

Isti zakon – različna statuta: Analiza in primerjava sprememb statotov italijanske in madžarske osrednje politične organizacije v Sloveniji

Attila Kovács¹ – Stefán Koren²

POVZETEK

V prvi polovici mandatnega obdobja 2014–2018 sta obe osrednji politični organizaciji avtohtonih narodnih skupnosti v Sloveniji, Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti (OSSIN) in Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost (PMSNS), spremenili svoja statuta. V nasprotju s prejšnjima pa se spremenjena (nova) statuta OSSIN in PMSNS razlikujeta v eni zelo bistveni točki, in sicer o ustanovitelju organizacij. Ustanovitelji osrednje politične organizacije Italijanov v Sloveniji (OSSIN) so po novo veljavnem statutu še naprej občinske samoupravne narodne skupnosti, osrednja politična organizacija Madžarov v Sloveniji (PMSNS) pa nima ustanoviteljev, saj so bile iz njenega novega oziroma spremenjenega statuta občinske samoupravne narodne skupnosti izbrisane kot ustanoviteljice. Oba statuta, torej statut OSSIN in statut PMSNS, sta bila sprejeta na podlagi Zakona o samoupravnih narodnih skupnostih. Članek po krajšem uvodu, kjer opiše zastopstvo obeh manjšin na lokalni ravni, analizira in primerja proces sprejemanja obeh statotov osrednjih organizacij ter vsebinske razlike med obema statutoma, povezane z Zakonom o samoupravnih narodnih skupnostih.

Ključne besede: OSSIN, PMSNS, italijanska manjšina v Sloveniji, madžarska manjšina v Sloveniji, občinske samoupravne narodne skupnosti Italijanov v Sloveniji, občinske samoupravne narodne skupnosti Madžarov v Sloveniji, statut PMSNS, statut OSSIN, Zakon o narodnostnih skupnostih

¹ Dr. Attila Kovács je višji znanstveni sodelavec na Inštitutu za narodnostna vprašanja.

² Mag. Stefán Koren je doktorski študent prava na Oddelku za državne in pravne študije Univerze v Pécsu na Madžarskem (Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar) na Madžarskem.

The same act of Parliament – different communal statutes: Analysis and comparison of changes in the statutes of the Italian and Hungarian umbrella political organisations in Slovenia

ABSTRACT

In the first half of the 2014-2018 term, both umbrella political organisations of the autochthonous national communities in Slovenia – the Coastal Italian Self-Governing Community (OSSIN) and the Pomurje Hungarian Self-Governing Community (PMSNS) – changed their statutes. The latter were adopted on the basis of the Self-Governing National Communities Act, yet unlike previous statutes, the changed (new) statutes of the two umbrella organisations differ on a very crucial point, namely with regard to the founder. In fact, the founders of the umbrella political organisation of Italians in Slovenia (OSSIN) continue to be the municipal self-governing national communities, whereas the founders of the umbrella political organisation of Hungarians in Slovenia (PMSNS) are unknown, i.e. unspecified, since in the new statute, the municipal self-governing national communities no longer feature as founders. After a brief introduction, the article describes the representation of both minorities at the local level and analyses and compares the procedure for the adoption of the statutes of the umbrella organisations and the substantive differences between the two statutes in relation to the Self-Governing National Communities Act.

Key words: OSSIN, PMSNS, Italian minority in Slovenia, Hungarian minority in Slovenia, municipal Italian self-governing national communities, municipal Hungarian self-governing national communities, PMSNS statute, OSSIN statute, Self-Governing National Communities Act

1. Uvod

Ustava Republike Slovenije (RS) iz leta 1991³ poleg varovanja individualnih pravic pripadnikov narodnih skupnosti zagotavljanja tudi posebne kolektivne pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti in etnične skupnosti Romov. Pri varovanju in zagotavljanju pravic narodnih manjšin je treba poudariti, da sta se varstvo manjšin in zagotavljanje manjšinskih pravic v Sloveniji postopoma gradila v povojnem obdobju, vse do konca osemdesetih let prejšnjega stoletja, in da je država Slovenija že zgrajeni sistem adaptirala oziroma prilagodila novi družbeni ureditvi.⁴ Obsežni 64. člen Ustave RS določa področja in dejavnosti, na katera se nanašajo posebne pravice. Za študijo je pomemben del o zastopanju in soodločanju ter ustanavljanju lastnih organizacij za uresničevanje svojih pravic: *»Na območjih, kjer ti skupnosti živita, ustanovijo njuni pripadniki za uresničevanje svojih pravic svoje samoupravne skupnosti. Na njihov predlog lahko država pooblasti samoupravne narodne skupnosti za opravljanje določenih nalog iz državne pristojnosti ter zagotavlja sredstva za njihovo ureničevanje. Narodni skupnosti sta neposredno zastopani v predstavniških organih lokalne samouprave in v državnem zboru.«*⁵

Na podlagi citiranega dela 64. člena Ustave RS je bil sprejet Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih. Omenjeni zakon v 1. členu določa, da pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti za uveljavljanje svojih potreb in interesov in za organizirano sodelovanje pri javnih zadevah na območjih, kjer avtohtono živijo, ustanovijo samoupravne narodne skupnosti. Od 6. do 11. člena je govor o organiziranosti samoupravnih narodnih skupnosti. Pripadniki obeh narodnih skupnosti na narodnostno mešanih območjih ustanovijo občinske samoupravne narodne skupnosti. Svet občinske samoupravne narodne skupnosti, ki je najvišji organ samouprave, izvolijo pripadniki narodne skupnosti na neposrednih volitvah. Povezovanje občinskih samoupravnih narodnih skupnosti v osrednjo italijansko oziroma madžarsko samoupravno narodno skupnost v Republiki Sloveniji pa predpisuje 9. člen zakona.⁶

³ Ustava Republike Slovenije (RS) je bila sprejeta 23. decembra 1991 (Uradni list RS, št. 33/91).

⁴ Miran Komac, *Varstvo narodnih skupnosti v Republiki Sloveniji*, 1999, str. 37–65; V. Klopčič, *Mednarodnopravne razsežnosti pravnega varstva manjšin v Sloveniji*, 2006, str. 82–84.

⁵ Ustava RS. Uradni list RS, št. 33/91.

⁶ Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih. Uradni list RS, št. 65/94.

Iz zgoraj napisanega izhaja, da imajo osrednji politični organizaciji avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji, Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti (OSSIN) in Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost (PMSNS) pravno podlago za delovanje v 64. členu Ustave Republike Slovenije in v Zakonu o samoupravnih narodnih skupnostih.

V prvi polovici leta 2015 je PMSNS spremenila svoj statut, ki je bil v veljavi od novembra 2006. V primerjavi s prejšnjim statutom so glavne spremembe naslednje: za sprejem letnega programa, proračuna in zaključnega računa je potrebna dvotretjinska večina glasov svetnikov; pri sprejemu statuta, proračuna, zaključnega računa in delovnega načrta PMSNS ni več treba zaprositi za mnenje občinske madžarske narodne samoupravne skupnosti; za izvolitev predsednika osrednje organizacije je potrebna dvotretjinska večina glasov vseh svetnikov PMSNS in ne le prisotnih članov, prav tako zaposleni na uradu PMSNS in vodje zavodov, kjer je PMSNS ustanovitelj ali so-ustanovitelj, ne morejo biti člani sveta. Posebno poglavje v statutu so namenili premoženju in financiranju PMSNS.⁷

Tudi OSSIN je v mandatnem obdobju 2014–2018, decembra 2014, spremenila svoj statut. Razlog je bil v leta 2011 ustanovljeni novi dvojezični občini Ankaran. Prve volitve v njene organe so bile po odločbi ustavnega sodišča izvedene ob rednih lokalnih volitvah leta 2014.⁸ Ob tej priložnosti so bili v Svet Italijanske samoupravne narodne skupnosti Občine Ankaran izvoljeni tudi svetniki.⁹ Po ustanovitvi Sveta Italijanske samoupravne narodne skupnosti Občine Ankaran (ISNSOA) je osrednja organizacija Italijanov v Sloveniji (OSSIN) spremenila svoj statut, in sicer je med ustanoviteljicami osrednje politične organizacije poleg italijanskih samoupravnih narodnih skupnostih Občine Koper, Izola in Piran navedla še italijansko samoupravno narodno skupnost Občine Ankaran.¹⁰

Primerjava in analiza obeh na novo spremenjenih statutov osrednjih političnih organizacij avtohtonih manjšin v Sloveniji pa pokaže na eno pomembno razliko med njima, in sicer vprašanje

⁷ Zapisnik 4. redne seje Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti z dne 18. 3. 2015.

⁸ Odločba o ustanovitvi Občine Ankaran in o ugotovitvi, da Zakon o razpisu rednih lokalnih volitev v Mestni občini Koper ter Akt o razpisu rednih volitev v občinski svet in rednih volitev župana Mestne občine Koper nista v neskladju z Ustavo RS, stran 6350. Številka: U-I-114/11-12. Datum: 9. 6. 2011. Uradni list RS, št. 47/2011.

⁹ Zapisnik 1. seje Sveta Samoupravne narodne skupnosti Občine Ankaran z dne 21. 10. 2014.

¹⁰ Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 9. 2. 2016.

ustanoviteljic osrednjih organizacij. Kot je zapisano že v primeru italijanske narodne skupnosti, glede ustanoviteljic osrednje politične organizacije ni prišlo do sprememb. Tudi po dopolnitvi statuta so ustanoviteljice osrednje organizacije občinske samoupravne narodne skupnosti Italijanov v občinah Ankaran, Koper, Izola in Piran. Povsem drugače pa je pri osrednji politični organizaciji avtohtone madžarske narodne skupnosti v Sloveniji. Po novem statutu Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost (PMSNS) nima ustanoviteljic, ali povedano drugače, občinske samoupravne narodne skupnosti Madžarov v dvojezičnih občinah v Prekmurju niso več ustanoviteljice PMSNS, kot so to bile po prejšnjem statutu.

Tukaj se postavi vprašanje, kdo pravilno tolmači Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih. Ali je to Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti (OSSIN), ki med ustanoviteljicami navaja vse štiri občinske samoupravne narodne skupnosti na Obali, kjer avtohtono živijo pripadniki italijanske narodne skupnosti, ali pa Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost (PMSNS), katere Svet je iz statuta, spremenjenega leta 2015, občinske samoupravne narodne skupnosti Madžarov v Sloveniji izbrisala kot ustanovitelje in po novem nima ustanoviteljev?

2. Proces spreminjanja statotov osrednjih političnih organizacij italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji

Za lažjo primerjavo in analizo obeh na novo sprejetih statotov osrednjih političnih organizacij avtohtonih narodnih skupnosti Italijanov in Madžarov v Sloveniji prvič na kratko predstavljamo postopek oziroma proces spreminjanja statotov OSSIN in PMSNS. To je po eni strani potrebno za analizo pravnih postopkov in posledično za ugotavljanje zakonitosti procesa spreminjanja statotov, po drugi strani pa za lažje razumevanje ravnanja osrednjih političnih organizacij obeh narodnih samoupravnih skupnosti.

2.1. Proces spreminjanja statuta Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti

Kronološko gledano je statut prva spremenila osrednja politična organizacija italijanske narodne skupnosti v Sloveniji, Obalna

samoupravna skupnost italijanske narodnosti (OSSIN). Do spremembe statuta je prišlo zaradi ustanovitve nove dvojezične občine Ankaran oziroma formiranja samoupravne narodne skupnosti Italijanov v novonastali občini. Način spremembe statuta je določen v 35. členu statuta OSSIN: »*Svet Obalne skupnosti sprejme spremembe statuta s sedmimi (7) glasovi za, po predhodnem soglasju, ki ga podajo sveti občinskih samoupravnih skupnosti italijanske narodnosti Kopra, Izole in Pirana.*«¹¹

Kmalu po jesenskih volitvah leta 2014 so na svoji 2. seji 11. decembra 2014 svetniki OSSIN imenovali komisijo za spremembo statuta.¹² Nato je komisija pripravila predlog besedila in ga posredovala italijanskim samoupravnim narodnim skupnostmi Občin Koper, Izola in Piran. Na podlagi že omenjene določbe statuta OSSIN so bile občinske samoupravne narodne skupnosti Italijanov v Sloveniji v postopku spreminjanja oziroma sprejemanja novega statuta pozvane, da podajo soglasje in morebitne pripombe na predlog novega statuta. Po prejetju soglasij in pripomb italijanskih samoupravnih narodnih skupnosti treh »starih« občin, je Svet OSSIN na svoji seji dne 29. decembra 2014 razpravljal o novem »besedilu« statuta in o morebitnih pripombah občinskih samoupravnih narodnih skupnosti. Po razpravi je predsednik OSSIN prebral tekst z vsemi spremembami v statutu in pravilniku o postopkih, ki ga je nato Svet OSSIN v prvem branju soglasno sprejel.¹³ Tako je bil na seji sprejet novi statut, ki v zadnjem, 39. členu, določa: »*V skladu z 16. členom tretji podpredsednik, ki zastopa občino Ankaran bo izvoljen na prvem sestanku Sveta Obalnega SSIN v letu 2015. Svetniki iz Ankarana se pridružijo že ustanovljenemu Svetu, ki ostaja v veljavi do izteka mandata.*«¹⁴ Na prvi seji OSSIN leta 2015 se nato izvedli postopek o imenovanju svetnikov in podpredsednika, ki v Svetu OSSIN zastopajo italijansko skupnost Občine Ankaran.¹⁵ S tem pa se proces spreminjanja statuta OSSIN v obravnavanem mandatnem obdobju še ni končal. Zaradi spremembe sedeža OSSIN¹⁶ je prišlo do nove spremembe statuta, ki je bil sprejet 9. februarja 2016.¹⁷

¹¹ Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 20. 6. 1995.

¹² Zapisnik 2. seje Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti z dne 11. 12. 2014.

¹³ Zapisnik 3. seje Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti z dne 29. 12. 2014.

¹⁴ Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 9. 2. 2016.

¹⁵ Zapisnik 4. seje Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti z dne 18. 2. 2015.

¹⁶ Sedež Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti se je iz naslova Župančičeva ulica 39, Koper, preselila na naslov Župančičeva ulica 18, Koper.

¹⁷ Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 9. 2. 2016.

2.2 Proces spreminjanja statuta Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti

V prvi polovici leta 2015 se je tudi osrednja politična organizacija madžarske narodne skupnosti v Sloveniji, Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost (PMSNS), lotila spreminjanja statuta. Na svoji 4. redni seji, dne 18. 3. 2015, je Svet osrednje politične organizacije Madžarov v Sloveniji v prvem branju obravnaval novi predlog statuta, ki ga je pripravila pravno-statutarna komisija PMSNS. Prisotni svetniki so po obravnavi besedila v prvem branju enoglasno sprejeli predlog besedila novega statuta, glede neposredne izvolitve predsednika pa so se odločili, da bodo zaprosili za pravno mnenje.¹⁸

Dva meseca pozneje, 27. maja 2015, je Svet PMSNS na svoji 5. redni seji v drugem branju obravnaval besedilo novega statuta. Predsednica Madžarske samoupravne narodne skupnosti Občine Dobrovnik (MSNSOD) in hkrati članica PMSNS je med obravnavo novega statuta svetnike PMSNS opozorila, da: *»Ana Car, predsednica MNSSOD¹⁹ je povedala, da po mnenju nekaterih svetnikov MNSSOD bi statut PMSNS morali obravnavati tudi občinske madžarske narodne samoupravne skupnosti, kot ustanoviteljice PMSNS.«*²⁰ Predstavnica MSNSOD oziroma nekateri svetniki MSNSOD so imeli v bistvu v mislih 8. člen tedaj še veljavnega statuta PMSNS (v veljavi od leta 2006). Omenjeni člen namreč določa, da: *»Pri sprejemu statuta, proračuna, zaključnega računa in delovnega načrta Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti je potrebno zaprositi mnenje občinskih madžarskih narodnih samouprav«.*²¹ V odgovoru na pripombo predstavnice madžarske narodne skupnosti iz Občine Dobrovnik je predsednik osrednje politične organizacije PMSNS povedal: *»Svet PMSNS je sestavljen iz 21 svetnikov, ki so jih imenovali občinske samoupravne narodne skupnosti. Sklepi Sveta PMSNS so veljavni tedaj, če jih potrdi več kot polovica na sejah prisotnih svetnikov, statut pa Svet sprejme z dvotretjinsko večino. Vsaka občinska samoupravna narodna skupnost je zastopana v Svetu PMSNS, tako so tudi volivci MNSSOD zastopani. Na podlagi napisanega so odločitve sprejete v duhu*

¹⁸ Zapisnik 4. redne seje Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti z dne 18. 3. 2015.

¹⁹ Pravilno je MSNSOD in ne MNSSOD, kot je zapisano v zapisniku.

²⁰ Zapisnik 5. redne seje Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti z dne 27. 5. 2015.

²¹ Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 17. 10. 2006 (*Népűjság*, 2006/44).

demokracije. Hkrati je potrebno poudariti, da je predlog besedila novega statuta PMSNS pripravila Pravno-statutarna komisija, v katerem sedijo štirje pravniki, ki so jih prav tako imenovalе občinske samoupravne narodne skupnosti. Kot predsednik PMSNS popolnoma zaupam v strokovno znanje in delo članov komisije.»²² Po polemiki so prisotni svetniki PMSNS enoglasno sprejeli novi statut osrednje politične organizacije Madžarov v Sloveniji; v veljavo je stopil 19. junija 2015.²³

S sprejetjem novega statuta pa se polemika in vprašanja z zvezi z novim statutom PMSNS niso plegli. Svetnika MSNSOD sta v tedniku madžarske narodne skupnosti v Sloveniji, v *Népújságu*, dne 24. marca 2016 objavila pismo, v katerem sta med drugimi problematizirala proces sprejetja novega statuta osrednje politične organizacije Madžarov v Sloveniji: »Spodaj podpisana²⁴ se že dalj časa pritožujeta, da med PMSNS in MSNSOD ni pretoka informacij, kar zelo dobro ponazarja proces sprejemanja novega statuta PMSNS. Omenjena tematika je bila obravnavana tudi na 7. redni seji MSNSOD. 8. člen starega statuta PMSNS (na podlagi tega je Svet PMSNS sprejel novi statut 27. maja 2015) namreč določa: »Pri sprejemu statuta, proračuna, zaključnega računa in delovnega načrta Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti je potrebno zaprositi mnenje občinskih madžarskih narodnih samouprav«. To pa se ni zgodilo, oziroma MSNSOD ni podalo svojega mnenja o novem statutu PMSNS kljub temu, da sta podpisana na to opozorila štiri svetnike MSNSOD, ki so obenem tudi svetniki PMSNS (Anna Car, Edit Varga, László Bacsí in Márió Göntér). Na 7. redni seji MSNSOD²⁵ prisoten predsednik PMSNS, Ferenc Horváth, je v zvezi s tem povedal, da občinskim madžarskim narodnim samoupravam osnutek novega statuta niso poslali zato, ker je Svet PMSNS sprejel takšen sklep, torej, da se besedilo ne pošilja. V zvezi s tem bi rada poudarila sledeče: prvič, proces sprejemanja novega statuta PMSNS ne moremo imenovati za demokratičnega, drugič, v zapisnikih PMSNS ni nobenega sklepa, odločbe o tem, da občinske madžarske narodne samoupravne skupnosti ne bi dobile osnutek novega statuta v obravnavo. Tretjič, če bi obstajal tak

²² Zapisnik 5. redne seje Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti z dne 27. 5. 2015.

²³ Zapisnik 5. redne seje Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti z dne 27. 5. 2015.

²⁴ Pismo sta podpisala svetnika Madžarske samoupravne narodne skupnosti Občine Dobrovnik, dr. Attila Kovács, in mag. Stefán Koren.

²⁵ Sedma redna seja Madžarske samoupravne narodne skupnosti Občine Dobrovnik z dne 7. 3. 2016.

sklep (pa ne obstaja), ne bi bil veljaven, ker sklep PMSNS ne more prejudicirati statut PMSNS. Skratka, Svet PMSNS je kršil procesno pravo pri sprejemanju statuta in ga je protipravno sprejel.»²⁶

Kmalu po objavi zgoraj citiranega pisma, 5. aprila 2016, je PMSNS na svoji 7. redni seji sprejel dopolnitve k zapisniku 4. redne seje²⁷ PMSNS z dne 18. marca 2015: »Na začetku dnevnega reda je predsednik predlagal, da se pri obravnavi statuta ne zaprosi za mnenje občinske madžarske narodnostne samouprave. Člani Sveta PMSNS so sprejeli spremembo veljavnega statuta PMSNS tako, da pri obravnavi in sprejetju statuta ni potrebno zaprositi za mnenje občinske madžarske narodnostne samouprave.«²⁸

S tem aktom, torej s sprejetjem dopolnitve k zapisniku 4. redne seje PMSNS, se je končal proces sprejemanja novega statuta PMSNS.

3. Analiza in primerjava na novo sprejetih statotov osrednjih političnih organizacij italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji

Statuta osrednjih organizacij obeh avtohtonih narodnih skupnosti v Sloveniji temeljita na 10. členu Zakona o samoupravnih narodnih skupnostih, statut politične organizacije Madžarov v Sloveniji pa kot pravni predpis, v skladu s katerim so sprejeli spremembe statuta, navaja še 64. člen Ustave Republike Slovenije. Statuta obeh organizacij sta zasnovana po podobnem principu. Statuta sestavljajo naslednje točke: splošne določbe, organi, financiranje ter predhodne in končne določbe. Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti (OSSIN) med točkami še zlasti navaja spremembo statuta in poklicno službo, statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti (PMSNS) pa posebno točko posveča nalogam.

Členi, navedeni med splošnimi določbami obeh statotov, so v glavnem identični in vsebujejo ime, naslov, pečat itd. organizacij. Bistvena razlika je le v točki o splošnih določbah obeh statotov, to je o ustanoviteljih obeh osrednjih organizacij. Leta 2014 spre-

²⁶ *Népújság*, 24. 3. 2016. Letnik 60, št. 12, stran 15.

²⁷ Na tej seji (4. redni seji) so namreč svetniki Sveta PMSNS v prvem branju obravnavali besedilo novega statuta PMSNS.

²⁸ Dopolnitev zapisnika 4. redne seje Sveta Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejeta na 7. redni seji Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti.

menjeni (in nato leta 2016 dopolnjeni) statut OSSIN, kakor že prvi statut (ki je bil v veljavi od leta 1995), med ustanovitelje OSSIN uvršča občinske samoupravne narodne skupnosti, s to razliko, da so trem »starim« ustanoviteljskim občinam (Koper, Izola in Piran) dodali še na novo ustanovljeno občino Ankaran: *»Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti (v nadaljnjem besedilu: Obalna skupnost) je samoupravna skupnost italijanske narodnosti, ki jo ustanovijo občinske samoupravne skupnosti italijanske narodnosti Ankarana, Kopra, Izole in Pirana.«*²⁹ Tudi statut osrednje politične organizacije Madžarov v Sloveniji, ki je bil v veljavi do srede leta 2015, je določal, da so ustanovitelji PMSNS občinske samoupravne narodne skupnosti madžarske narodnosti: *»Najvišji organ pomurske madžarske narodne skupnosti je Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost, ki jo ustanovijo občinske madžarske narodne skupnosti.«*³⁰ Po spremembi statuta PMSNS leta 2015 pa občinske samoupravne narodne skupnosti madžarske narodnosti v Sloveniji niso več ustanoviteljice osrednje politične organizacije Madžarov v Sloveniji. Spremenjeni ali »novi« statut PMSNS odnos med občinskimi samoupravnimi narodnimi skupnostmi in osrednjo politično organizacijo po načelu prirejenosti ureja v 1. členu: *»Odnos med PMSNS in občinskimi madžarskimi samoupravnimi narodnimi skupnostmi temelji na načelu prirejenosti, pristojnosti pa so določene v tem Statutu.«*³¹ Iz tega logično izhaja, da PMSNS po novem ni treba več zaprositi občinske madžarske narodne samoupravne skupnosti za mnenje pri sprejemu statuta, delovnega načrta, proračuna in zaključnega računa, kakor je bilo to treba storiti na podlagi določil prejšnjega statuta. Isti člen spremenjenega statuta PMSNS le določa, da člane Sveta kot najvišjega organa PMSNS imenujejo sveti občinskih madžarskih samoupravnih narodnih skupnosti.³² V zvezi s problematiko ustanoviteljev osrednje organizacije Madžarov v Sloveniji je TV Studio RTV Slovenija v Lendavi pripravil oddajo z naslovom Pod drobnogledom. Predsednik PMSNS je v oddaji izbris občinskih madžarskih samoupravnih

²⁹ Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 9. 2. 2016.

³⁰ Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 17. 10. 2006 (*Népújság*, 2006/44).

³¹ Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 27. 5. 2015 (*Népújság*, 2015/22).

³² Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 27. 5. 2015 (*Népújság*, 2015/22).

narodnih skupnosti iz vlog ustanoviteljev osrednjih organizacij takole utemeljil: *»Gre za neke vrste vzporedni sistem, eden poleg drugega, način organizacije italijanske in madžarske avtohtone narodne skupnosti določata zakon in ustava. V zakonu resda piše, da se po lokalnih volitvah konstituirajo občinske samoupravne narodne skupnosti. V njem pa ne piše, da tvorijo krovno organizacijo, kar se nekaterim zdi sporno. Formulacija »se povezujejo« je bila na predlog statutarno-pravne komisije povzeta po zakonu. To pomeni, da je v našem primeru PMSNS neke vrste nadgradnja petih občinskih samoupravnih narodnih skupnosti, kar pa ne pomeni razmerja odvisnosti. To ne pomeni, da imajo občinske samoupravne narodne skupnosti pravico posegati v delo krovne organizacije. V smislu da delegirajo vanje člane po določenem ključu, že. Tako torej nedvomno zastopajo interese občinskih samoupravnih narodnih skupnosti. A njihova naloga ni, da nadzorujejo vsako našo odločitev. To lahko storijo kot člani sveta ali kot fizične osebe, kar lahko naredi vsakdo, saj smo organizacija, ki dela v javni sferi. Po mojem pa ni niti naloga PMSNS, da nadzoruje delo občinskih madžarskih samouprav.«³³*

Dodatno utemeljitev PMSNS v zvezi s vprašanjem ustanoviteljev je za omenjeno oddajo podal še pravnik osrednje organizacije Madžarov v Sloveniji. Iz intervjuja je razvidno, kako PMSNS dejansko razlaga Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih in zakaj se je v bistvu osrednja organizacija PMSNS odločila za izbris občinskih samoupravnih narodnih skupnosti iz novega oziroma spremenjenega statuta PMSNS: *»Res je, da v Zakonu o samoupravnih narodnih skupnostih piše, da narodni skupnosti za uveljavljanje svojih pravic ustanovita samoupravne narodne skupnosti, vendar pa v njem ni govora o ustanovitvi krovne organizacije. O medsebojnem odnosu piše le, da se občinske samoupravne narodne skupnosti povezujejo v narodno skupnost, trenutno torej v PMSNS, oz. krovno organizacijo. Res je, da izraz »se povezujejo« ni najbolj posrečen, saj iz tega izhajajo nesoglasja. Vendar zame to ne pomeni, da naj občinske narodne skupnosti ustanovijo krovno organizacijo. Če bi zakonodajalec to želel, bi nedvomno, jasno tako tudi zapisal. V zakonih se take zadeve jasno določajo. Volivci volijo člane v svet občinskih samoupravnih narodnih skupnosti in ti potem delegirajo člane v krovno orga-*

³³ Pod drobnogledom – Nagyító alatt. Studio madžarskih programov. <http://www.rtvlo.si/mmr/prispevek/174406457> – 1. 9. 2017.

nizacijo. Neposrednega odnosa ni, vendar sistem deluje na isti način pri poslancih, pa tudi drugod je tako.»³⁴

Iz citiranih izjav izhaja, da osrednja politična organizacija Madžarov v Sloveniji 9. člen Zakona o samoupravnih narodnih skupnostih³⁵ pojmuje popolnoma drugače kot osrednja organizacija Italijanov v Sloveniji. Za PMSNS po novem statutu, v nasprotju z OSSIN, občinske samoupravne narodne skupnosti niso ustanoviteljice.

Nadaljnja analiza in primerjava statotov obeh osrednjih organizacij pokaže, da imata identične organe. Najvišji organ je Svet, ki pri Italijanih šteje 11, pri PMSNS pa 21 članov oziroma svetnikov. V osrednjo organizacijo Italijanov v Sloveniji po nekakem principu enakosti tri »stare« občine imenujejo po tri svetnike, na novo nastala italijanska samoupravna narodna skupnost občine Ankaran, ki se je v bistvu ločila od Italijanske samoupravne narodne skupnosti občine Koper, pa dva svetnika.³⁶ Pri imenovanju svetnikov v Svet PMSNS se v nasprotju z Italijani delno upošteva število pripadnikov madžarske narodnosti v določeni občini. Madžarska samoupravna narodna skupnost Občine Lendava kot občina z največjim številom madžarskega življa v osrednjo organizacijo imenuje 10 od 21 svetnikov. Štiri občinske samoupravne narodne skupnosti pa imenujejo preostalih 11 članov (občina Dobrovnik štiri, občina Moravske Toplice tri, občina Hodoš dva in občina Šalovci dva).³⁷ Razlike so tudi pri ugotavljanju sklepčnosti sej osrednjih organizacij. Pri italijanski skupnosti je Svet OSSIN sklepčen, če je prisotnih devet od 11 svetnikov, s to varovalko, da morajo biti prisotni člani iz vseh štirih občinskih samoupravnih narodnih skupnosti.³⁸ Pri PMSNS je dovolj, da je na seji prisotnih več kot polovica vseh svetnikov oziroma članov Sveta, ne glede na občinsko pripadnost.³⁹ Kar se tiče pristojnosti in nalog obeh osrednjih organizacij, bistvenih razlik ni. Razlika je le v tem, da je Svet OSSIN dolžan obveščati

³⁴ Pod drobnogledom – Nagyító alatt. Studio madžarskih programov. <http://www.rtv slo.si/mmr/prispevek/174406457> – 1. 9. 2017.

³⁵ 9. člena Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih (Uradni list RS, št. 65/94.) se glasi: »Občinske samoupravne narodne skupnosti se povezujejo v italijansko oziroma madžarsko samoupravno narodno skupnost v Republiki Sloveniji. Najvišji organ samoupravne narodne skupnosti je svet samoupravne narodne skupnosti.«

³⁶ Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 9. 2. 2016.

³⁷ Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 27. 5. 2015 (*Népújság*, 2015/22).

³⁸ Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 9. 2. 2016.

³⁹ Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 27. 5. 2015 (*Népújság*, 2015/22).

občinske samoupravne narodne skupnosti o sprejetih sklepih in odločitvah, statut PMSNS pa tega ne predvideva. V bistvu tega ni predvideval niti prejšnji statut, ko so bile občinske samoupravne narodne skupnosti Madžarov v Sloveniji še ustanoviteljice PMSNS.⁴⁰

Razliko v načinu dojemanja odnosa med osrednjo politično organizacijo obeh avtohtonih narodnih skupnosti v Sloveniji in občinskih samoupravnih narodnih skupnosti zelo dobro ponazarja tudi imenovanje predsednika sveta osrednjih organizacij. Pri imenovanju predsednika OSSIN so maksimalno upoštevani interesi občinskih samoupravnih narodnih skupnosti Italijanov v Sloveniji. Novi statut OSSIN v 16. členu namreč določa: »*Svet na tajnih volitvah izmed svojih svetnikov izvoli predsednika in dva podpredsednika sveta, pri čemer obvezno upošteva teritorialno načelo in praviloma načelo rotacije.*« Isti člen pa v nadaljevanju »omili« določbe člena s tem, da se občinska samoupravna narodna skupnost, ki ji pripada predsedništvo, temu lahko odpove.⁴¹ Pri osrednji organizaciji Madžarov v Sloveniji se v nasprotju z Italijani ne upoštevata niti teritorialno načelo niti pravilo rotacije. Statut PMSNS v zvezi z imenovanjem predsednika v 12. členu določa le, da: »*Svet na svoji konstitutivni seji imenuje predsednika.*«⁴² Treba pa je poudariti, da pri imenovanju predsednika teritorialnega načela in pravila rotacije ni upošteval niti prejšnji statut PMSNS. Vse od leta 1995, ko je PMSNS začela delovati, pa do danes so bili vsi predsedniki osrednje politične organizacije Madžarov v Prekmurju doma iz lendavske občine oziroma so bili izvoljeni v madžarsko samoupravno narodno skupnost Občine Lendava.⁴³

Na bistveno drugačno vlogo občinskih samoupravnih narodnih skupnosti kažejo tudi določbe statuten o načinu sklica sej OSSIN in PMSNS. Statut osrednje politične organizacije Italijanov v Sloveniji v 20. členu določa, da seje sveta skliče predsednik na lastno pobudo, na podlagi sklepa predsedstva sveta ali na zahtevo, ki jo poda vsaj 1/3 svetnikov. Sejo pa mora predsednik OSSIN sklicati tudi na zahtevo enega ali več svetov občinskih samou-

⁴⁰ Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 17. 10. 2006 (Népújság, 2006/44).

⁴¹ Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 9. 2. 2016.

⁴² Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 17. 10. 2006 (Népújság, 2006/44).

⁴³ Jutka Király, A muravidéki magyar nemzeti közösség érdekvédelmi szervezetségének negyven éve – Štirideset let organiziranega delovanja pomurske madžarske narodne skupnosti, 2015, str. 14.

pravnih narodnih skupnosti ali na predlog italijanskega poslanca Državnega zbora Republike Slovenije.⁴⁴ Statut PMSNS proces sklicevanja sej prepušča poslovníku. Ta določa, da redno sejo lahko skliče le predsednik PMSNS, izredno sejo pa predsednik na svojo pobudo, na predlog delovnih teles PMSNS ali na zahtevo četrtnine članov Sveta.⁴⁵

Obe osrednji organizaciji imata poleg sveta tudi predsedstvo. Predsedstvo OSSIN sestavljajo predsednik in trije podpredsedniki, s tem, da so na seje predsedstva OSSIN vabljeni tudi predsedniki štirih občinskih narodnostnih samouprav, kjer živijo Italijani in poslanec italijanske manjšine v Državnem zboru. Kljub temu da so vse italijanske občinske samoupravne narodne skupnosti zastopane v Predsedstvu OSSIN, pa statut v 23. členu določa še, da: »*Predsedstvo sveta mora obveščati svet in občinske samoupravne skupnosti o sprejetih sklepih in odločitvah.*«⁴⁶ Statut osrednje politične organizacije Madžarov v Sloveniji v zvezi s predsedstvom PMSNS česa podobnega ne predvideva. So pa zato v predsedstvu PMSNS poleg predsednika in podpredsednika še predsedniki občinskih madžarskih samoupravnih skupnosti.⁴⁷

Kot je bilo že omenjeno, statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti v posebni točki predvideva spremembo statuta OSSIN. Spremembo statuta lahko predlaga svet Obalne skupnosti, predsedstvo sveta, en ali več svetov občinskih samoupravnih skupnosti italijanske narodnosti ali pa tretjina (1/3) svetnikov. Sama sprememba statuta pa je veljavna, če se sprejme z devetimi glasovi za, in to po predhodnem soglasju, ki ga podajo sveti občinskih samoupravnih skupnosti italijanske narodnosti Ankara, Kopra, Izole in Pirana.⁴⁸ V nasprotju z italijansko skupnostjo Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost vprašanje spremembe statuta ureja v 15. členu statuta skupaj z vprašanji proračuna, zaključnega računa, delovnega načrta in poslovníka PMSNS: »*Statut, proračun, zaključni račun in delovni načrt PMSNS, poslovník sveta, kakor tudi spremembe naštetih dokumentov,*

⁴⁴ Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 9. 2. 2016 (*Népújság*, 2015/22).

⁴⁵ Poslovník Sveta Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 11. 2. 1998 (*Népújság*, 1998/8).

⁴⁶ Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 9. 2. 2016.

⁴⁷ Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 27. 5. 2015 (*Népújság*, 2015/22).

⁴⁸ Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 9. 2. 2016.

*sprejme Svet z dvotretjinsko večino vseh članov Sveta.*⁴⁹

Statuta osrednjih organizacij obeh avtohtonih narodnih skupnosti se končujeta s predhodnimi in končnimi določbami. Pri tem statut PMSNS v 41. členu določa, da je treba celotno besedilo statuta v madžarskem jeziku objaviti v časopisu *Népújság*, veljati pa začne 15 dni po objavi.⁵⁰ V nasprotju s statutom PMSNS pa predhodne in končne določbe statuta osrednje politične organizacije Italijanov v Sloveniji ne omenjajo, da bi bilo treba besedilo statuta kje objaviti. Osemintrideseti člen določa le, da statut začne veljati, ko ga sprejme svet Obalne skupnosti, in to po predhodnem soglasju, ki ga podajo sveti občinskih samoupravnih skupnosti italijanske narodnosti Ankarana, Kopra, Izole in Pirana.

4. Namesto zaključka

Primerjava na novo sprejetih statuten OSSIN in PMSNS nakazuje nekaj zanimivosti v dojemanju vloge osrednjih političnih organizacij italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji. Analiza obeh statuten pokaže, da glede pristojnosti in nalog med organizacijama ni bistvenih odstopanj. Obe organizaciji opravljata podobne naloge (ustanavljata oziroma soustanavljata zavode, javne ustanove, spodbujata in spremljata vzgojo, izobraževanje, kulturo narodne skupnosti, sodelujeta z organi RS, matičnim narodom itd.).

Razlike med obema statutom se kažejo predvsem v odnosu do občinskih samoupravnih narodnih skupnosti. Statut osrednje politične organizacije Italijanov v Sloveniji, OSSIN, je namreč napisan tako, da omogoča kar precejšen vpliv občinskih samoupravnih narodnih skupnosti na delovanje OSSIN. Zelo dober pokazatelj tega je, da brez soglasja vseh štirih občinskih samoupravnih narodnih skupnosti ni mogoče spremeniti statuta osrednje politične organizacije italijanske narodne skupnosti, kakor tudi to, da ima OSSIN poleg predsednika še tri podpredsednike, pri volitvah katerih se upoštevata teritorialno načelo in praviloma tudi načelo rotacije med občinskimi narodnostnimi samoupravami. Iz navedenega izhaja, da pri vodenju osrednje politične organizacije Itali-

⁴⁹ Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 27. 5. 2015 (*Népújság*, 2006/44).

⁵⁰ Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 27. 5. 2015 (*Népújság*, 2015/22).

janov v Sloveniji sodelujejo vse občinske samoupravne skupnosti italijanske narodnosti. V nasprotju s statutom OSSIN pa statut PMSNS pri predsedniku in podpredsednikih osrednje organizacije ne predvideva teritorialnega načela in načela rotacije. Po drugi strani pa ima na podlagi statuta osrednja politična organizacija Madžarov v Prekmurju predsedstvo, katerega člani so predsednik in podpredsednik PMSNS ter predsedniki občinskih madžarskih samoupravnih narodnih skupnosti.

Bistvena razlika med obema novima statutoma osrednjih političnih organizacij italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji pa je v dojemanju vprašanja ustanoviteljic. Če so ustanoviteljice OSSIN vse štiri občinske samoupravne narodne skupnosti Italijanov v Sloveniji (Ankaran, Koper, Izola in Piran), pa PMSNS, osrednja politična organizacija Madžarov, po novem statutu nima ustanoviteljic. Ker oba statuta temeljita na Zakonu o samoupravnih narodnih skupnostih, se poraja vprašanje, kdo pravilno tolmači omenjeni zakon. Ali je to osrednja politična organizacija italijanske narodne skupnosti v Sloveniji (OSSIN) ali pa osrednja politična organizacija madžarske narodne skupnosti (PMSNS)? Kot eno od razlag navajamo besede direktorja Urada vlade Republike Slovenije za narodnosti, ki je v zvezi s tem za TV oddajo Pod drobnogledom povedal: *»Težko bom posegel v interpretacijo tega 9. člena Zakona o narodnih skupnosti, ki ste ga Vi omenjala, je pa dejstvo, da si lahko dovolim mnenje, ki ga tudi v preteklosti s posvetovanjem Službe Vlade za zakonodajo, ki interpretirajo 9. člen, da se lokalne samoupravne narodne skupnosti povezujejo v krovno organizacijo. To pomeni, da so soustanovitelji neke krovne organizacije in jaz mislim, da tukaj ne bi smelo biti nobene druge dileme. Če je kakšna druga interpretacija – za katero tudi sam vem, da obstaja, – jaz mislim, da bi bila ta interpretacija najbolj primerna. V zvezi s tem morda navedem primer nove Občine Ankaran, ki je bilo prav tako v Uradnem listu objavljeno, da je tudi ona kot soustanoviteljica krovne Obalne samoupravne narodne skupnosti. To pomeni, da na nek način dvojnih razlag istih členov skoraj ne dopušča, tako da jaz mislim, da gre tukaj za soustanoviteljstvo.«*⁵¹

⁵¹ Pod drobnogledom – Nagyító alatt. Studio madžarskih programov. <http://www.rtv slo.si/mmr/prispevek/174406457>, - 1. 9. 2017.

VIRI IN LITERATURA

- Király, Jutka (ur.), *A muravidéki magyar nemzeti közösség érdekvédelmi szervezettségének negyven éve – Štirideset let organiziranega delovanja pomurske madžarske narodne skupnosti*. Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost&Zavod za informativno dejavnost madžarske narodnosti. Lendava – Lendva, 2015.
- Klopčič, Vera, *Mednarodnopravne razsežnosti pravnega varstva manjšin v Sloveniji*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 2006.
- Komac, Miran, *Varstvo narodnih skupnosti v Republiki Sloveniji*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 1999.
- Népújság*, 24. 3. 2016. Letnik 60, št. 12, str. 15.
- Pod drobnogledom – Nagyító alatt. Studio madžarskih programov. <http://www.rtv slo.si/mmr/prispevek/174406457>, 1. 9. 2017.
- Ustava Republike Slovenije. Uradni list RS, št. 33/91.
- Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih. Uradni list RS, št. 65/94.
- Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 17. 10. 2006 (*Népújság*, 2006/44).
- Statut Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 27. 5. 2015 (*Népújság*, 2015/22).
- Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 20. 6. 1995.
- Statut Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, sprejet 9. 2. 2016.
- Poslovnik Sveta Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, sprejet 11. 2. 1998 (*Népújság*, 1998/8).
- Zapisnik 1. seje Sveta Samoupravne skupnosti italijanske narodnosti Ankaran z dne 21. 10. 2014.
- Zapisnik 2. seje OSSIN z dne 11. 12. 2014.
- Zapisnik 3. seje OSSIN z dne 29. 12. 2014.
- Zapisnik 4. seje OSSIN z dne 18. 2. 2015.
- Zapisnik 4. redne seje Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti z dne 18. 3. 2015.
- Dopolnitev zapisnika 4. redne seje Sveta PMSNS, sprejetega na 7. redni seji PMSNS.
- Odločba o ustanovitvi Občine Ankaran in o ugotovitvi, da Zakon o razpisu rednih lokalnih volitev v Mestni občini Koper ter Akt o razpisu rednih volitev v občinski svet in rednih volitev župana Mestne občine Koper nista v neskladju z Ustavo, stran 6350. Številka: U-I-114/11-12. Datum: 9. 6. 2011. Uradni list RS, št. 47/2011.

